

Utvandringsforløp og fjordvandring til vill laksemolt- kritisk informasjon knytt til å vurdere påvirkning- noen eksempler fra Nordfjord og Hardanger

Innspill dialogmøte 30. november 2021

utformet av

Henning Andre Urke, INAQ

m. fl

Helge B. Bjerck, Nord universitet

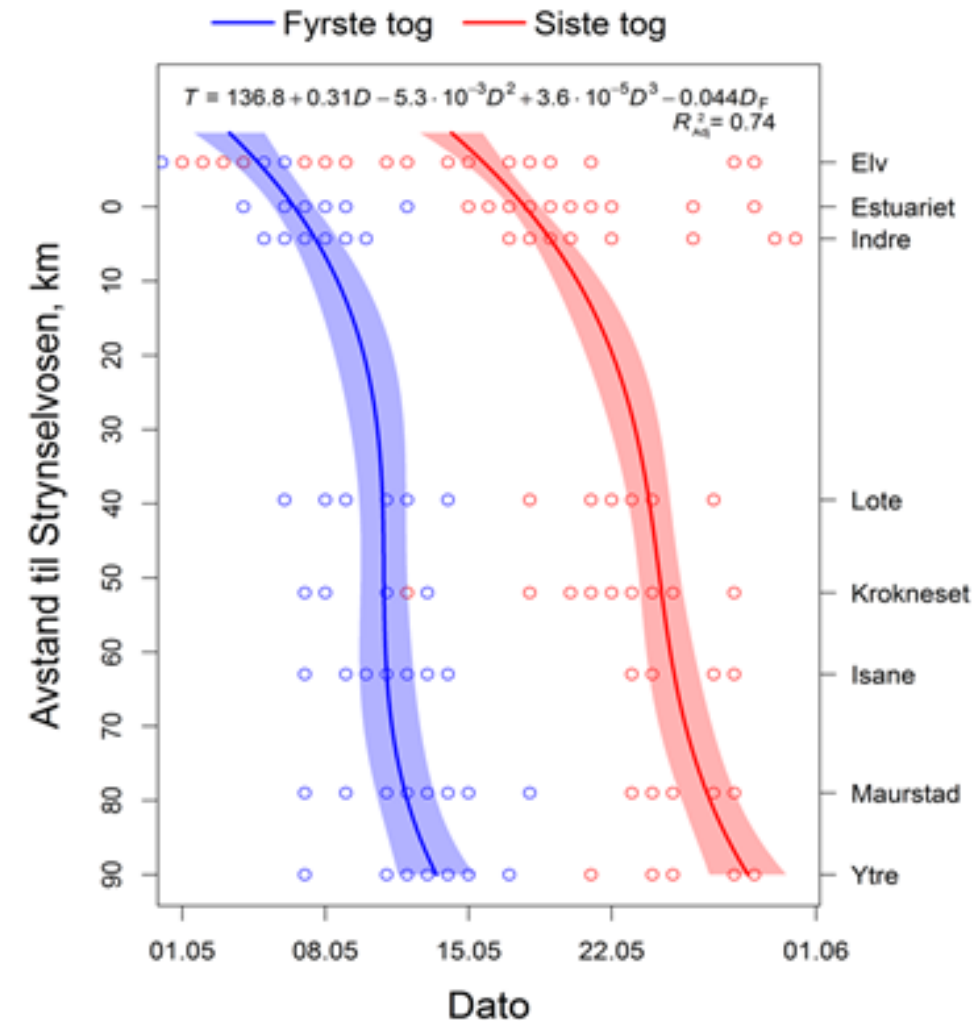
Thronn Oddvar Haugen, NMBU

Torstein Kristensen, Nord universitet

Jo Arve Alfredsen, NTNU

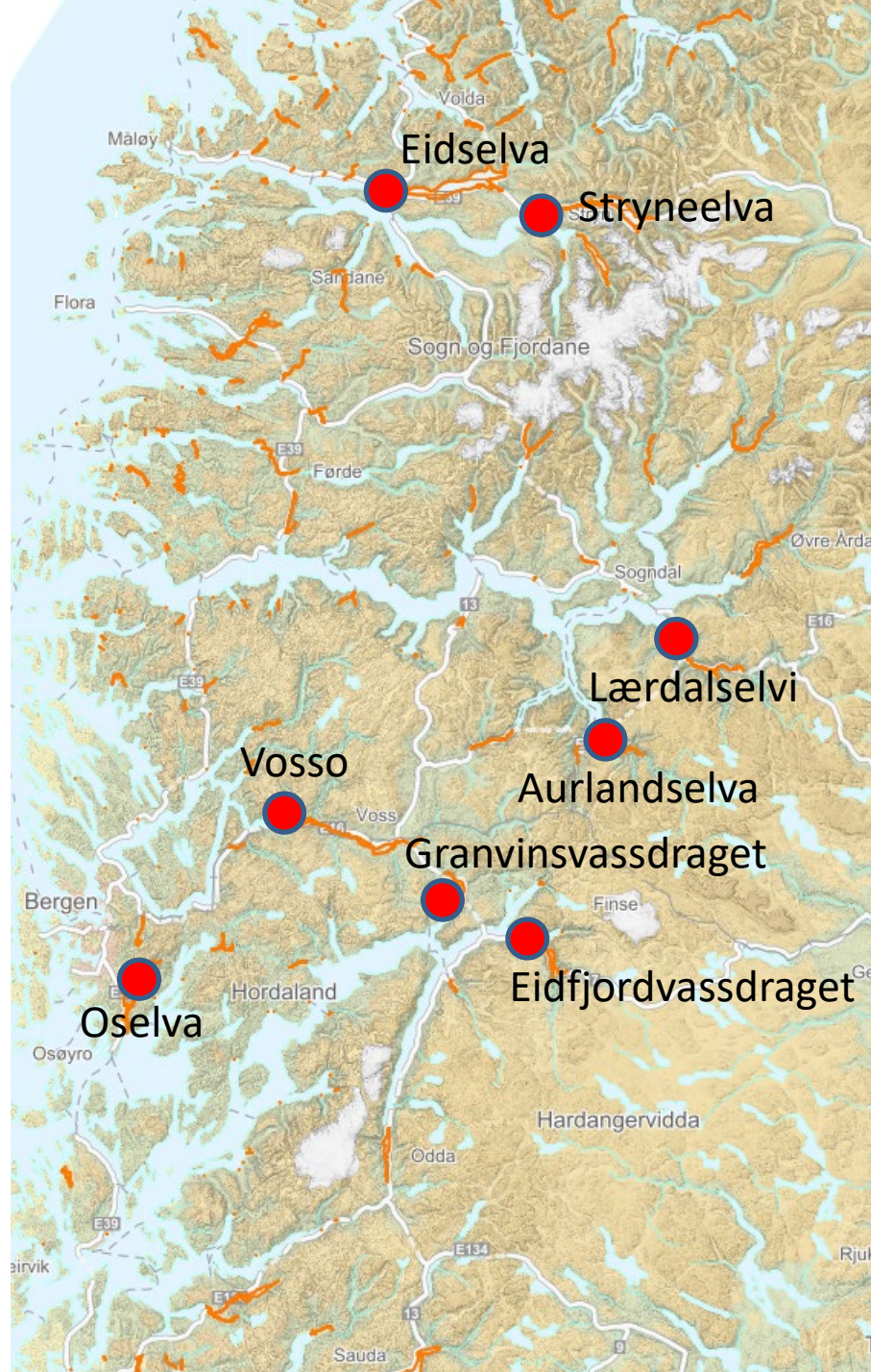
Kate Hawley, NMBU

Kristin Bøe, VetInst

Akustisk fisketelemetri

Anvendelse i PO3 & PO4

Laksesmolt

Fjordsystem	Vassdrag	År
Hardangerfjorden	Eidfjordvassdraget	2018-2021
	Granvinsvassdraget	2018-2021
	Oselva	2018-2021
Osterfjorden	Vossovassdraget	2015, 2016
Sognefjorden	Lærdalselva	2009, 2013, 2014
	Aurlandselva	2014
Nordfjord	Stryneelva	2017-2021
	Eidselva	2018-2021

Tidspunkt og eksponeringstid i trafikklyset

Nilsen m fl 2017:

- «**Usikkerheten til metoden**, når det kommer til å anslå sannsynlighet for høyt lusepåslag (dødelighet) for utvandrende smolt, er **først og fremst tidspunktet for når smolten er i fjorden og dermed hvilken periode det skal integreres over**. Siden mengden smittsomme kopepoditter øker betydelig utover sommeren i alle produksjonsområdene vil dette gjelde for alle metoder.»
- «Fra gjennomgangen av modellkjøringene er det tydelig at tidspunktet smolten vandrer ut fra elven samt vandringsruten er essensiell input for om en elvebestand blir definert til å ha høy eller lav lakselusindusert dødelighet.
- **Ekspertgruppen anbefaler derfor at det gjennomføres flere studier som kan gi oss bedre og mer detaljert data på nøkkelvassdrag i hvert produksjonsområde.**
- Det anbefales også lengre tidsserier for å fange opp mellomårlige variasjoner, samt at dataene kan brukes til å forklare det observerte mønsteret ved hjelp av elveavrenning, temperatur, genetikk eller annet»
- I det estimerte lusepåslaget er det antatt **at like mange fisk starter vandringa ut mot havet kvar dag i et 40-dagers tidsrom** (Vollset mfl., 2021). For å ta høyde for usikkerhet i utvandringsforløp har vi også kjørt modellen for utvandring 10 dager tidligere og 10 dager seinere enn det mest sannsynlige tidsrommet.
- **Spørsmål :Hvorfor ikke bruke reelle datasett på utvandringsforløp i de elver og fjordsystem der dette er kjent?**

Produksjonsområde 3: Karmøy - Sotra

Vassdrags nr.	Vassdrag	GBM (kg laks)	Teoretisk smoltprod.	T_Andel i region (%)	Avs_Gru (m)	NLV	SD	Tidspunkt for utvandring				
								Start	25 %	50 %	Midtp.	Slutt
041.Z	Etne	1025	54991	34,0	62961	1	2	24. apr.	4. mai.	10. mai.	14. mai.	3. jun.
042.3Z	Daleelva-Fjæraelva	38	2030	1,3	94979	0	0	27. apr.	7. mai.	14. mai.	17. mai.	6. jun.
045.2Z	Uskedalselva	180	9657	6,0	58284	0	1	24. apr.	4. mai.	11. mai.	14. mai.	3. jun.
045.4Z	Rosendal	99	5311	3,3	68884	0	0	25. apr.	5. mai.	12. mai.	15. mai.	4. jun.
047.2Z	Jondalselvi	54	2874	1,8	102447	0	0	28. apr.	8. mai.	14. mai.	18. mai.	7. jun.
048.Z	Opo	149	5401	3,3	175963	0	0	29. apr.	9. mai.	15. mai.	19. mai.	8. jun.
050.1Z	Kinso	126	4568	2,8	141442	0	1	29. apr.	9. mai.	16. mai.	19. mai.	8. jun.
050.Z	Eio	427	15479	9,6	159578	0	1	1. mai.	11. mai.	18. mai.	21. mai.	10. jun.
052.1Z	Granvin	187	6779	4,2	141379	0	1	1. mai.	11. mai.	18. mai.	21. mai.	10. jun.
052.7Z	Steinsdal	233	12500	7,7	113272	0	0	27. apr.	7. mai.	14. mai.	17. mai.	6. jun.
055.7Z	Oselva	425	27731	17,2	34716	0	1	23. apr.	3. mai.	10. mai.	13. mai.	2. jun.
055.Z	Tysse	247	14326	8,9	64871	0	0	26. apr.	6. mai.	12. mai.	16. mai.	5. jun.

Produksjonsområde 3: Karmøy - Sotra

Vassdrags nr.	Vassdrag	GBM (kg laks)	Teoretisk smoltprod.	T_Andel i region (%)	Avs_Gru (m)	NLV	SD	Tidspunkt for utvandring			
								Start	25 %	50%	Slutt
041.Z	Etne	1025	54991	29,7	62961	1	0	24. apr.	4. mai.	14. mai.	3. jun.
042.3Z	Daleelva-Fjæraelva	38	2030	1,1	94979	0	0	24. apr.	4. mai.	14. mai.	3. jun.
045.2Z	Uskedalselva	180	9657	5,2	58284	0	1	24. apr.	4. mai.	14. mai.	3. jun.
045.4Z	Rosendal	99	5311	2,9	68884	0	0	24. apr.	4. mai.	14. mai.	3. jun.
047.2Z	Jondalselvi	54	2874	1,6	102447	0	0	24. apr.	4. mai.	14. mai.	3. jun.
048.Z	Opo	798	28928	15,6	175963	0	0	8. mai.	18. mai.	28. mai.	17. jun.
050.1Z	Kinso	126	4568	2,5	141442	0	1	8. mai.	18. mai.	28. mai.	17. jun.
050.Z	Eio	427	15479	8,4	159578	0	1	8. mai.	18. mai.	28. mai.	17. jun.
052.1Z	Granvin	187	6779	3,7	141379	0	0	1. mai.	11. mai.	21. mai.	10. jun.
052.7Z	Steinsdal	233	12500	6,8	113272	0	0	1. mai.	11. mai.	21. mai.	10. jun.
055.7Z	Oselva	425	27731	15,0	34716	0	0	24. apr.	4. mai.	14. mai.	3. jun.
055.Z	Tysse	247	14326	7,7	64871	0	0	24. apr.	4. mai.	14. mai.	3. jun.

Produksjonsområde 4: Nordhordaland - Stad

Vassdrags nr.	Vassdrag	GBM	Teoretisk	T_Andel i	Avs_Gru	NLV	SD	Tidspunkt for utvandring				
								Start	25 %	50 %	Midtp.	Slutt
060.4Z	Lone											
061.2Z	Storelva											
061.Z	Daleelva i V											
062.Z	Vosso											
063.Z	Ekso	219	7939	1,1	70415	0	1	27. apr.	7. mai.	13. mai.	17. mai.	6. jun.
064.Z	Modalselva	598	21661	3,0	76983	0	1	27. apr.	7. mai.	14. mai.	17. mai.	6. jun.
067.2Z	Haugdalsv											
067.3Z	Matrevassd											
067.6Z	Frøyset											
069.31Z	Storelva-Bn											
070.Z	Vikja											
071.Z	Nærøydal											
072.2Z	Flåm											
072.Z	Aurland											
073.Z	Lærdal											
075.4Z	Mørkrivassdraget	206	5367	0,7	213312	0	0	2. mai.	12. mai.	18. mai.	22. mai.	11. jun.
077.3Z	Sogndal	114	4628	0,6	155114	0	0	2. mai.	12. mai.	18. mai.	22. mai.	11. jun.
077.Z	Årøy	128	5197	0,7	160707	1	0	2. mai.	12. mai.	19. mai.	22. mai.	11. jun.
079.Z	Daleelva	271	11003	1,5	94701	0	0	28. apr.	8. mai.	15. mai.	18. mai.	7. jun.
080.1Z	Hovlandselv-Indredal	51	2053	0,3	82723	0	0	28. apr.	8. mai.	14. mai.	18. mai.	7. jun.
080.21Z	Ytredalselva	88	3588	0,5	82648	0	0	28. apr.	8. mai.	14. mai.	18. mai.	7. jun.
080.4Z	Bøelva	22	890	0,1	51446	0	0	26. apr.	6. mai.	13. mai.	16. mai.	5. jun.
082.5Z	Dalselva	142	5765	0,8	48796	0	0	27. apr.	7. mai.	14. mai.	17. mai.	6. jun.
082.Z	Flekke	277	11246	1,6	48426	0	0	27. apr.	7. mai.	14. mai.	17. mai.	6. jun.
083.2Z	Kvam	172	8480	1,2	62483	0	0	28. apr.	8. mai.	14. mai.	18. mai.	7. jun.
083.4Z	Rivedalselva	38	1868	0,3	41984	0	0	27. apr.	7. mai.	13. mai.	17. mai.	6. jun.
083.Z	Gaula	1443	71140	9,8	64602	1	0	28. apr.	8. mai.	14. mai.	18. mai.	7. jun.
084.7Z	Nausta	2171	72403	10,0	66797	1	0	28. apr.	8. mai.	15. mai.	18. mai.	7. jun.
084.Z	Jølstra	1153	38453	5,3	72031	0	0	28. apr.	8. mai.	15. mai.	18. mai.	7. jun.
085.Z	Osenelva	1019	33984	4,7	45969	0	1	28. apr.	8. mai.	14. mai.	18. mai.	7. jun.
086.8Z	Hopselva	94	3816	0,5	77461	0	0	29. apr.	9. mai.	15. mai.	19. mai.	8. jun.
086.Z	Åelva	435	17661	2,4	78279	0	0	29. apr.	9. mai.	15. mai.	19. mai.	8. jun.
087.1Z	Ryggeelva	56	2274	0,3	77609	0	0	29. apr.	9. mai.	16. mai.	19. mai.	8. jun.
087.Z	Gloppen	443	18628	2,6	81061	0	0	29. apr.	9. mai.	16. mai.	19. mai.	8. jun.
088.1Z	Olden	151	5474	0,8	114100	1	0	30. apr.	10. mai.	17. mai.	20. mai.	9. jun.
088.2Z	Loen	127	4604	0,6	115903	0	0	30. apr.	10. mai.	17. mai.	20. mai.	9. jun.
088.Z	Stryn	540	24273	3,4	109811	1	1	30. apr.	10. mai.	16. mai.	20. mai.	9. jun.
089.4Z	Hjalma	121	5264	0,7	56803	0	0	29. apr.	9. mai.	15. mai.	19. mai.	8. jun.
089.Z	Eidselva	763	33191	4,6	64530	1	1	29. apr.	9. mai.	16. mai.	19. mai.	8. jun.
091.3Z	Ervikelva	123	5351	0,7	3696	0	1	28. apr.	8. mai.	15. mai.	18. mai.	7. jun.

Produksjonsområde 4: Nordhordaland - Stad

Vassdrags nr.	Vassdrag	GBM (kg laks)	Teoretisk smoltprod.	T_Andel i region (%)	Avs_Gru (m)	NLV	SD	Tidspunkt for utvandring			
								Start	25 %	50%	Slutt
064.Z	Modalselva	598	21661	2,9	76983	0	0	1. mai.	11. mai.	21. mai.	10. jun.
067.3Z	Haugdalsvassdraget	130	5031	0,7	51203	0	0	1. mai.	11. mai.	21. mai.	10. jun.
077.3Z	Sogndal	114	4628	0,6	155114	0	0	8. mai.	18. mai.	28. mai.	17. jun.
077.Z	Årøy	128	5197	0,7	160707	1	0	1. mai.	11. mai.	21. mai.	10. jun.
079.Z	Daleelva	271	11003	1,5	94701	0	0	8. mai.	18. mai.	28. mai.	17. jun.
080.1Z	Hovlandselv-Indredal	51	2053	0,3	82723	0	0	24. apr.	4. mai.	14. mai.	3. jun.
080.21Z	Ytredalselva	88	3588	0,5	82648	0	0	24. apr.	4. mai.	14. mai.	3. jun.
080.4Z	Bøelva	22	890	0,1	51446	0	0	24. apr.	4. mai.	14. mai.	3. jun.
082.5Z	Dalselva	142	5765	0,8	48796	0	0	24. apr.	4. mai.	14. mai.	3. jun.
082.Z	Flekke	277	11246	1,5	48426	0	0	24. apr.	4. mai.	14. mai.	3. jun.
083.2Z	Kvam	172	8480	1,1	62483	0	0	24. apr.	4. mai.	14. mai.	3. jun.
083.4Z	Rivedalselva	38	1868	0,2	41984	0	0	24. apr.	4. mai.	14. mai.	3. jun.
083.Z	Gaula	1443	71140	9,5	64602	1	0	1. mai.	11. mai.	21. mai.	10. jun.
084.7Z	Nausta	2171	72403	9,7	66797	1	0	8. mai.	18. mai.	28. mai.	17. jun.
084.Z	Jølstra	1153	38453	5,1	72031	0	0	1. mai.	11. mai.	21. mai.	10. jun.
085.Z	Osenelva	1019	33984	4,5	45969	0	0	24. apr.	4. mai.	14. mai.	3. jun.
086.8Z	Hopselva	94	3816	0,5	77461	0	0	8. mai.	18. mai.	28. mai.	17. jun.
086.Z	Åelva	435	17661	2,4	78279	0	0	1. mai.	11. mai.	21. mai.	10. jun.
087.1Z	Ryggeelva	56	2274	0,3	77609	0	0	8. mai.	18. mai.	28. mai.	17. jun.
087.Z	Gloppen	443	18628	2,5	81061	0	0	1. mai.	11. mai.	21. mai.	10. jun.
088.1Z	Olden	151	5474	0,7	114100	1	0	1. mai.	11. mai.	21. mai.	10. jun.
088.2Z	Loen	127	4604	0,6	115903	0	0	1. mai.	11. mai.	21. mai.	10. jun.
088.Z	Stryn	1079	48501	6,5	109811	1	0	1. mai.	11. mai.	21. mai.	10. jun.
089.4Z	Hjalma	121	5264	0,7	56803	0	0	8. mai.	18. mai.	28. mai.	17. jun.
089.Z	Eidselva	763	33191	4,4	64530	1	0	1. mai.	11. mai.	21. mai.	10. jun.
091.3Z	Ervikelva	123	5351	0,7	3696	0	0	24. apr.	4. mai.	14. mai.	3. jun.

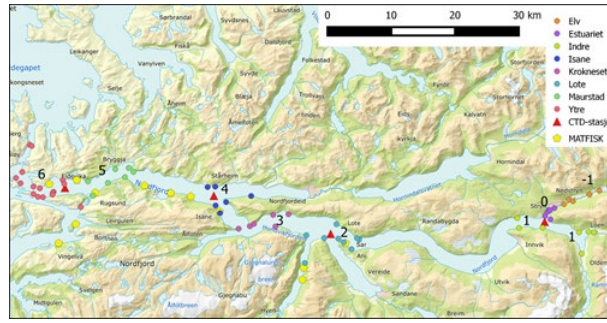
«Kartet» ser no ut til å stemme betraktelig bedre med terrenget!

MEN, kan det brukes for å vurdere reell påvirkning på den enkelte laksebestanden det konkrete året?

Simulering- utvandningsforløp utvandring laksesmolt- 2017 Stryneelva

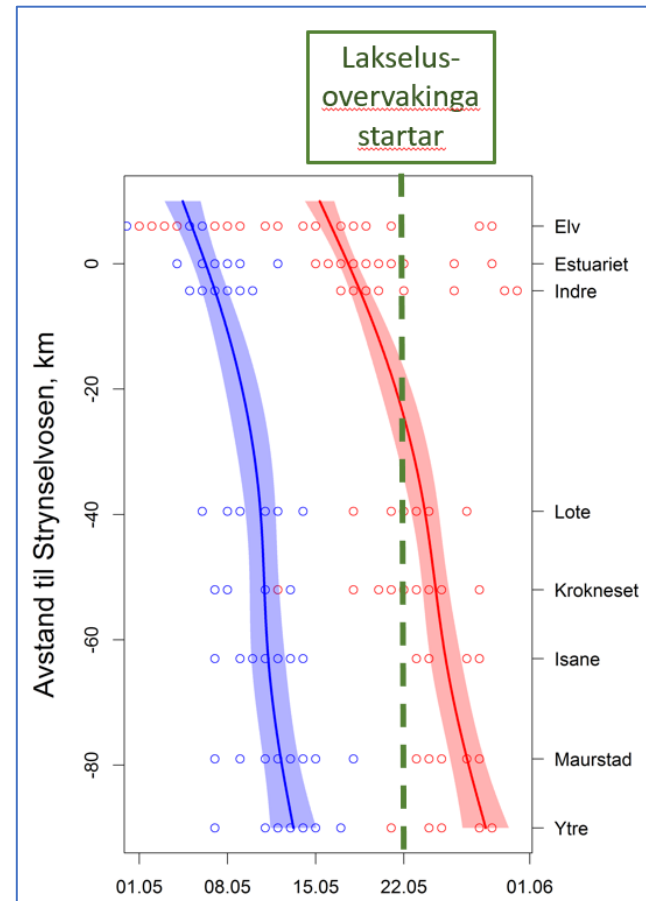
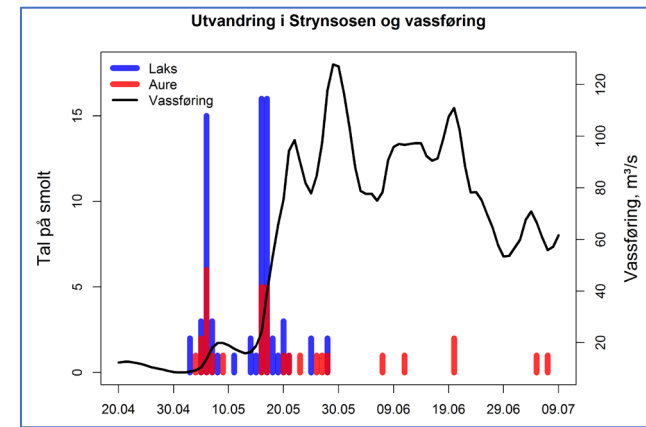
Stryneelva 2017- laksesmolt

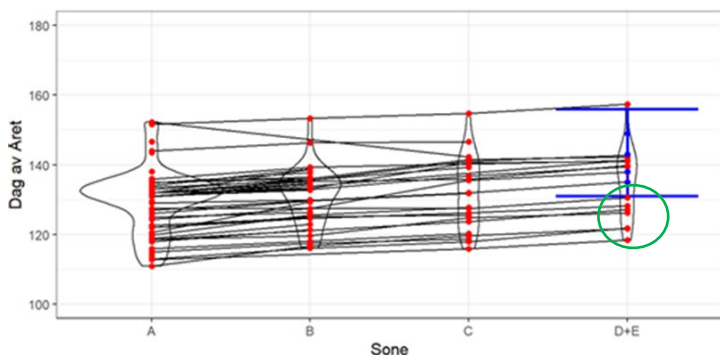
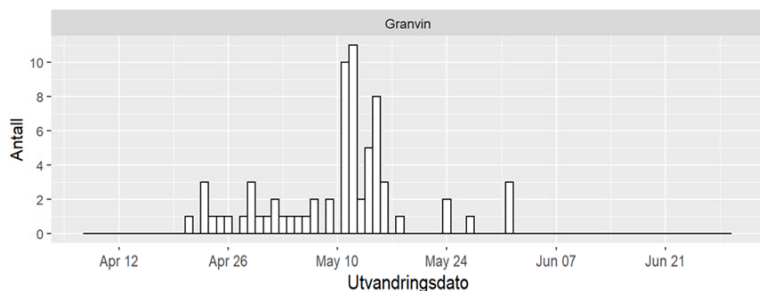
- Vassføringsauke sett i gong utvandringa – det går to grupper
- Fyrstegruppa hadde gått ut då luseovervakinga var sett i gong i 2017
- Dei fyrste merka laksesmoltane kjem til ytre del av fjorden den **7. mai**
- Vandringa frå elveos til dei forlet ytre fjord tok i snitt **8,3 dagar** hjå laksesmolten
- **Vi kan predikere ankomsttid til ytre fjord med 74 % presisjon**

Sone	Oppholdstid (dagar)		Ankomsttid (dag på året)		n
	[10%;50%;90%]	snitt±SD	[10%;50%;90%]	snitt±SD	
-1	[0.1;1.1;9.5]	9.4±29.3	[120.8;127.7;138.1]	129.8±7.3	79
0	[0.1;1.1;11.1]	6.7±18.0	[125.0;135.7;234.0]	146.5±38.9	80
1	[0.3;2.9;6.0]	5.4±15.9	[126.0;136.2;140.1]	134.5±6.0	50
2	[0.1;1.5;6.5]	5.0±14.5	[127.0;139.2;142.0]	135.1±6.7	37
3	[0.1;1.0;8.6]	9.0±28.8	[129.6;139.6;145.4]	138.1±7.7	34
4	[0.3; 0.7 ;2.7]	1.2±1.2	[128.4;141.2;146.3]	138.8±10.5	23
5	[0.1; 0.4 ;8.3]	9.2±31.0	[128.8;134.7;145.9]	137.8±9.7	18
6	[0.1; 0.9 ;7.6]	7.3±28.3	[129.9;139.9;146.7]	139.0±8.9	25

Kilde :Urke, H. A, Haugen, T. O., Kjærstad, G., Alfredsen, J. A., Kristensen, T. 2018.

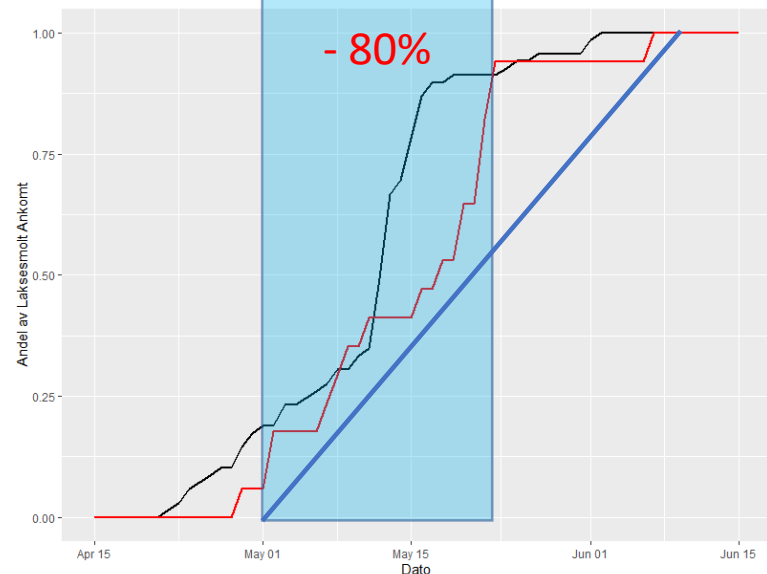
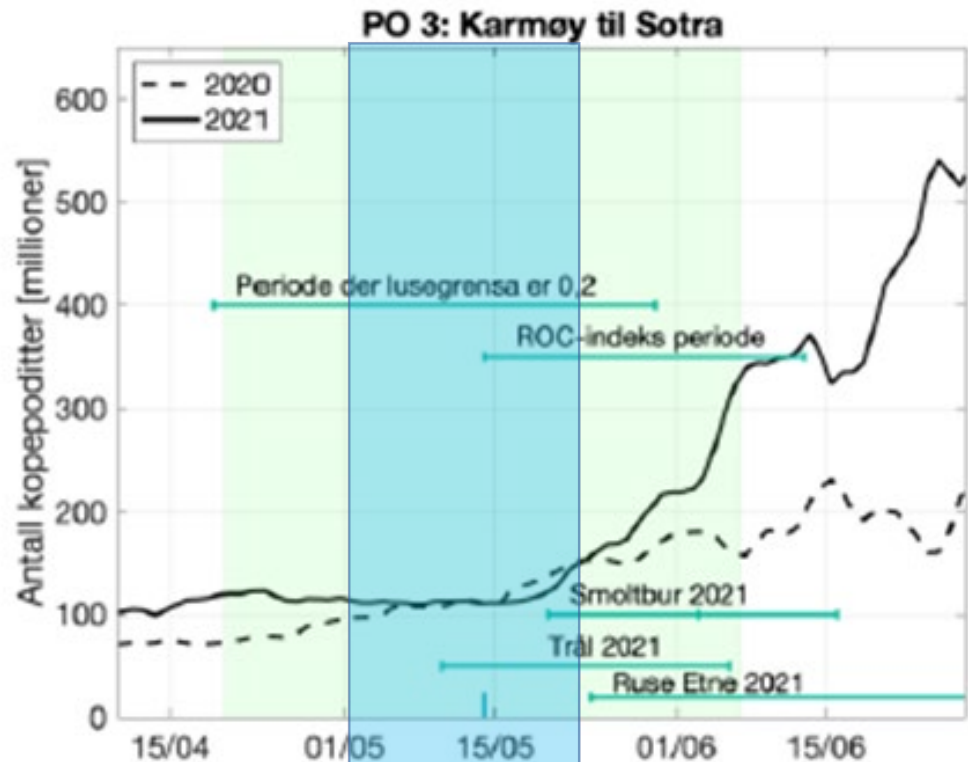

Granvinselva laksesmolt 2021 (PO3)

- 30 % av laksesmolten passert før NALO (start og stopp angitt ved blå strek) starter tråling i 2021
- NALO dekker resterande utvandring

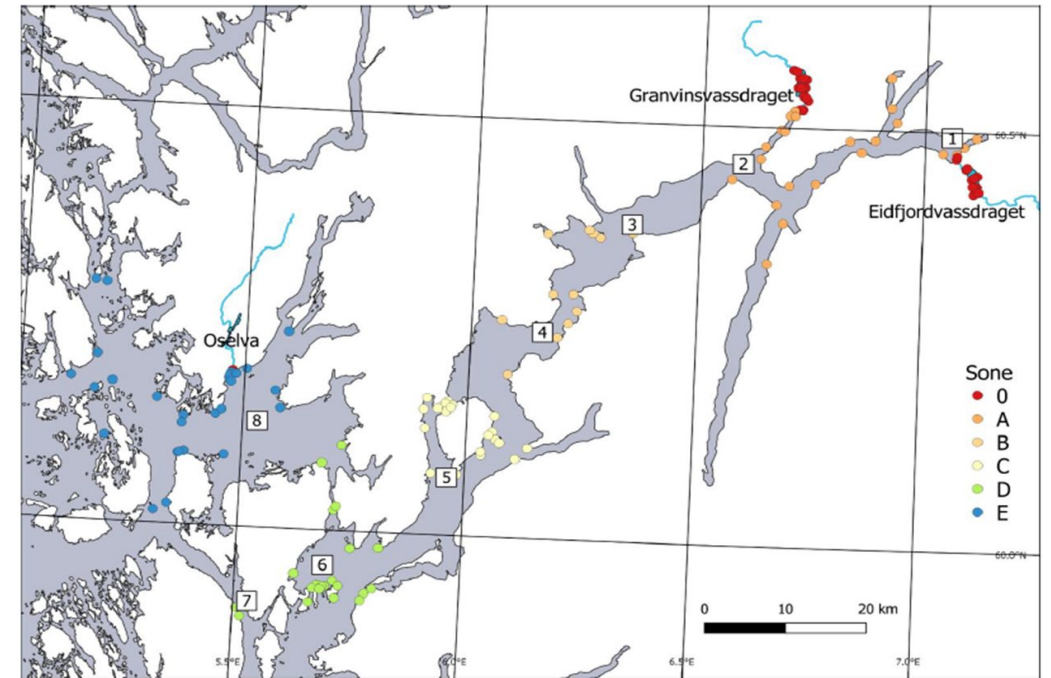
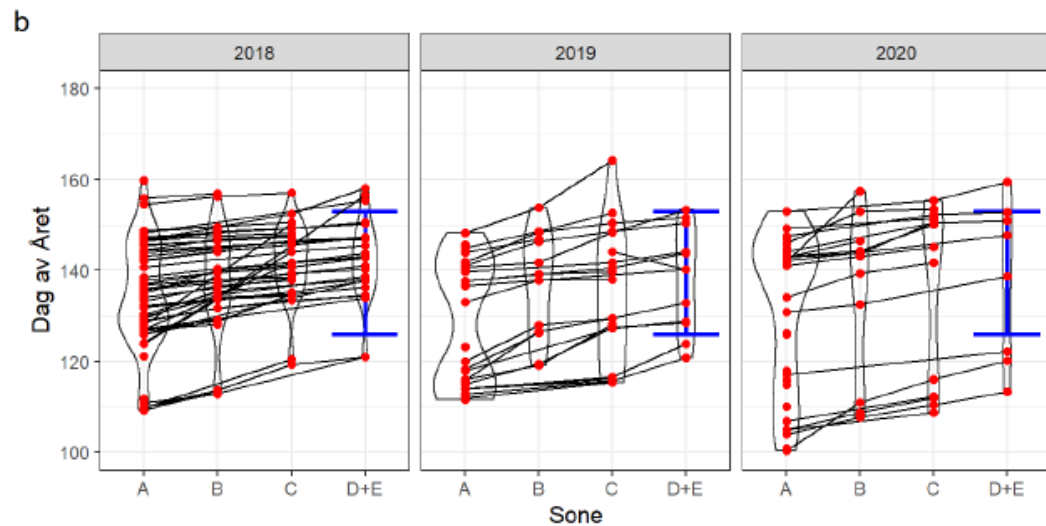
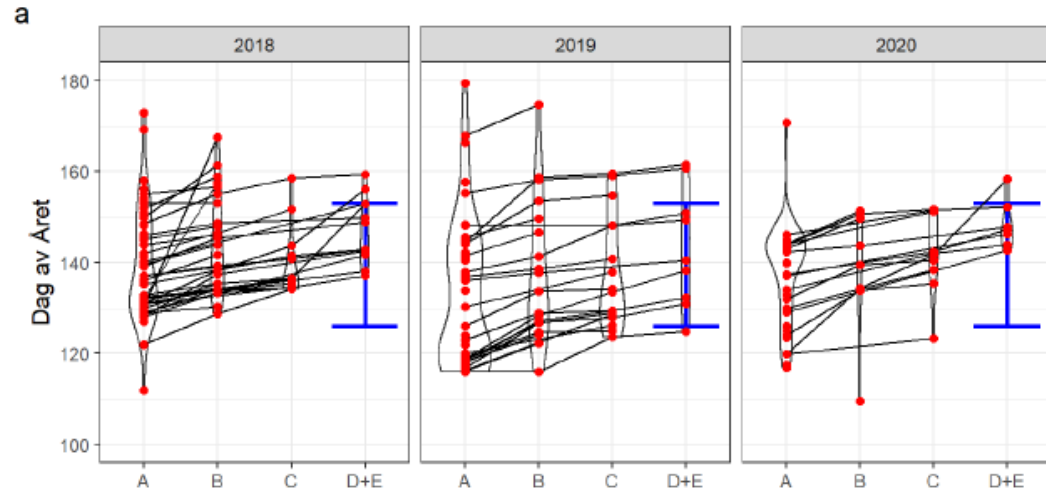
- 80 % av laksesmolten er registrert i ytre fjord 1- 22. mai i 2021 (rød linje).
- Smittepresset i denne perioden vil ha stor betydning for påvirkningen i 2021
- «Trafikklyset» antar at 50 % av laksesmolten vandrer ut av vassdraget etter 21. mai slik at smittepresset sist mai og medio juni (17.juni) som har antatt like stor relevans.
- Hva var opplevd smittepress for laksesmolt fra Granvinselva i 2021?

Granvinselva elvemunning (n=69), rød ankomst i ytre fjord (n=17)

Hardangerfjorden- overlapp NALO og AT fisk

Eio (a) og Granvin (b) 2018-2020

NALO dekker den tidsperioden laksesmolt fra Granvinselva og Eio er i ytre fjord

- Tidligere start for å fange opp fisk fra Granvin
- Litt lengre trålperiode for å fange opp de siste fra Eio

Oppsummering

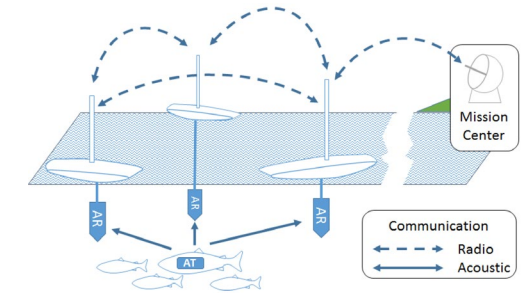
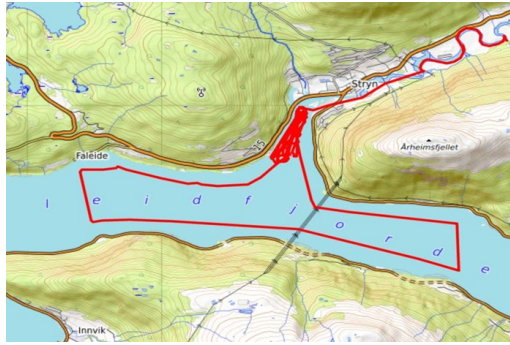
- Hva har AT-studiene lært/gitt oss:
  - Utvandningsmodeller for smolt av laks
    - Hva igangsetter utvandringa (i PO3 og PO4)
  - Flere utvandningsgrupper pr elv
  - Liten variasjon mellom utvandningsgruppene og vassdrag når det gjelder framdriftshastighet i fjordmiljøet
    - 0,8-1,5 kroppslengder i sekundet;
      - 12 cm smolt: 8,3-15,5 km/døgn; 15 cm smolt: 10,4-19,4 km/døgn
  - **Vi kan med god presisjon forutsi når smolten er ved oppdrettsområdene ut fra vassføringsregimet i de studerte elvene**
    - Dette har ført til økt presisjon med tiltak og overvåking (tidsperioden er kjent «pensum»)
- **Datsett med utvandningsforløp er så langt ikke brukt for å sikre større presisjon med vurderinger av påvirkning (opplevd smittepress og estimert dødlighet) – en antar fortsatt en jevn utvandring over 40 dager +-10 dager**
  - **Noen case studier på dette burde være av interesse (overmodent) ?**
- Vi jobber videre med detaljerte studier på fjord- og kystnærvandring til både laksesmolt og sjøaure

USV «FishOtter» (x 3)

PhD-prosjekt (2020-24)

“AUTONOMOUS MULTI-AGENT SYSTEM FOR SEARCH, LOCALIZATION AND PERSISTENT TRACKING OF ULTRASONIC FISH TAGS”

- N. Lauvås, NTNU, Institutt for teknisk kybernetikk

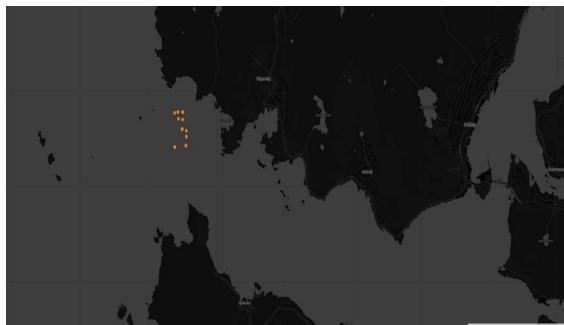

PhD-prosjekt (2018-21)

“AUTONOMOUS CONTROL OF WAVE-PROPELLED UNMANNED SURFACE VEHICLE”

(Underprosjekt “Akustisk fiskesporing

- A. Dallolio, NTNU, Institutt for teknisk kybernetikk

USV «AutoNaut»

